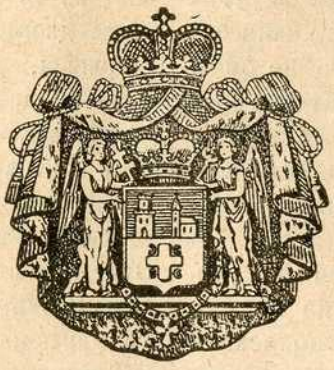

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 35.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 27. августа 1900.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

По замолници Његове Светости православнога Архиепископа Карловачкога, Митрополита и Патријарха српског, преузвишенога Господина Георгија Бранковића, благоизволело је Његово Високопреосвештенство господин Епископ Бачки Митрофан Шевић рукоположити свршенога богослова Јована Јовића дана 13. августа о. г. у Ади за ђакона, а дана 15. августа у Мољу за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Изјава.

Вративши се ових дана с' пута из иноземства, где нисам имао прилике да читам листове из Угарске, дознао сам тек сада, како су ме неки српски листови жестоко напали и осудили због једне здравице, држане у Паризу, на банкету угарске групе интерпарламентарне конференције.

Не би се освртао на те нападаје, јер се оснивају на погрешној и нетачној ин-

формацији неких мађарских листова, да ти српски листови — у радости зар, што могу пред народом својим осумњичити једнога црквенога великодостојника, — не дирнуше мој карактер као човека, те ме представеше свету као себичњака, који сам се „зарад својих личних интереса том здравицом хтео додворити господи пештанској и препоручити им се за Даљ.“

Ко мене познаје, уверен је, да нисам себичан, који би ради својих личних интереса у стању био све и сва учинити, — зна, да нисам нигда био улизица, да не тражим, нити сам игда тражио „заштите“ у меродавних кругова, а још мање, да ми је потребно, да се на такав гадан начин, какав ми се подмеће и по таку цену коме „препоручим“; — али истини за љубав и ради умирења својих пријатеља изјављујем: да се ја на том банкету нисам одрицао своје народности, нити сам заступао јединствену мађарску државу, него баш на против, да сам као Србин, и скроман члан мађарске групе интерпарламентарне конференције, одговарајући на здравицу Пазмандијеву рекао; да и ако нисам овде

представник народности у строгом смислу речи; — јер на то ни од кога мандата добио нисам и јер смо се искупили не поводом каквог народоносног конгреса, већ поводом интерпарламентарне конференције, — ипак се као Србин, члан не мађарске народности радујем, што се овом приликом показала слога и братство разних народности Угарске, па бих желео, да таква слога и хармонија влада и у будуће међу свима народностима наше домовине.

Да ли има овде и једне речи о „порицању своје народности“ и да ли сам са том здравицом хтео само „поласкати Мађарима“ нека каже непристрасна публика.

У Будимпешти 17/30. августа 1900.

Лукијан Богдановић.

епископ будимски.

Религија

сходна нашој природи.

Вера, Нада и Љубав.

По талијанском Јереј Петар Бронзић.

(Наставак.)

Рећи ћу да ни божанствена не би била вера коју исповедамо, нити би носила карактер Бесконачног и Неизмерног од Кога потиче, када не би надалеко надмашавала наш слаби и ограничени ум. Велика су блага мудрости Божје, велика бездан судови Његови и недокучени су путеви Његови. Он кад говори човеку, вели Пророк, говори му у облаку, а кад му се јавља и то бива загонетно, јер Он запрема светлост посве неприступну. Би ли ми дакле хтели одбацити ту светлост, која и ако помешана са сенкама ипак теши и ублажава срце и дух наш? Или зар није есенцијална страна истините религије, у исто доба, узвишавати и лонизавати човека, те му тако дати да упозна и величину и ништавост своју? Хришћанство није само свети закон који чисти срца, него је и мистеријозна мудрост, која укроћује дух. Остваравањем његових моралних налога принаша се жртва срца вечној доброту, а прилагођавањем вере његовим тајнама, принаша се жртва духа вечној истини. Овај принос духа нашег Богу, племенитији је од

онога. Жртва срца има карактер племенитости, она одолева нашој слабости, те чини да смо милији и себи самима и другима, док је жртва духа награда то, што је Богу угодна. Но опет за то неизвршавати једно или друго од овога двога, значило би да нам је жртва не-савршена, да нам је принос недостатан, значило би да нам је непотпуно штовање, којим једино ми од свих створова удовољавати морамо Вишњегу. Који — за то што је неизмеран по својој природи, за то је баш недокучив, те разум сам није у стању да Га себи представи. Ови појмови што нам их разум о овом узвишеном Бићу пружа, сви су мистеријозни. Он Га признаје неопходним, али не зна како је Он сам узрок свога бића; признаје Га вечним, али не схваћа трајање без извора, извор без почетка и свршетка; признаје Га бесконачним, али откуда бесконачност без простора, откуда простор без материје? Признаје Га непроменљивим, али откуда да је слободан у својој непроменљивости? Признаје све ове истине, али их не схваћа, порећи их не може, а сложити их не уме. Докази су под печатом тајне Божје, а брод смртног ума не допире тако далеко, па ни коноц нашег расуђивања, ма колико се он протезао, није у стању ни из близа да докучи у ту дубину. У осталом човек не познаје ни самога себе, а како онда може да говори о природи Онога, Који га је створио? Када је ово зрно песка, ова земља, што ју ногама нашим газимо, таква, да јој човечји ум не може да појми тајан рад, с каквим правом би он хтео да мери узвишеност божанства, и да као присили оно бесконачно Биће да се смањи, па да Га он својом мишљу схвати и пригрли? Баш та непостижност свемогућег и великога Бога доводи нас до тога, да Га боље поштујемо. Јер тај део Његових савршенстава чини то, да се наше срце примиче Њему као врховном и највећем добру и присиљава нас, да Га љубимо. А како је Он надаље бездан светлости и таме, а ми се задовољавамо да се ма и из далека дивимо таквом величанству, — пуштамо се поверљиво на море славе Његове, те Га поштујемо баш због тога, што нисмо у стању да Га схватимо. Но Бог је међутим делом познат, делом скривен човеку, јер је човек истодобно достојан и недостојан Бога. Достојан по створењу, а недостојан по паду своме. Тама бо-

жанствених ствари чини, да човек осети своју поквареност, а њихова јасност чини, да се човек нада помоћи. Јер шта би више шкодило човеку него то, да познаје Бога а да не позна своју ништавост, или ову без онога? С једне стране охолост, с друге малодушност, затрли би му сваки пут к спасењу. Разум људски, хотећи са свога гледишта расправити, расчистити и доказати и оне ствари које га превазилазе, — а да би при томе отклонио тешкоће и разне запрехе, баца се у наручја на тисућу страна, и тиме све више и више упада у бездан. Искуство толиких векова доказало нам је, да је ум људски плодноснији заблудама него истинама. Он је дрзак у својим испитивањима, поводљив на све стране, неиздржив у педантерији, лута по мору неизвесности, а свагда је готов да завади светлост са светлошћу, себе са собом самим. Духови слаби и нејаки у ображеној својој моћи, подобни су онима, који би се трудили да препливају океан; видите их у почетку где се крећу, машу и рукама и ногама, те напредују. Али шта би? Напор их савлада, струја их ослаби и они потону. За то се блаженима у св. Јеванђељу називају они, који не виде а верују; блажени да, јер нема моћи, која би као вера узвисила човека над собом самим! Сваки ваш силогизам, људи, преслаб је наспрам убеђења вере, које у срцу станује! Умовање је хладно, споро и свагда сумњом зачињено, док је убеђење топло, сигурно и смело. Оно борави у идеји, а ово се у афекат претвара. Тако ето, вера узвишеношћу својих тајана уздиже дух и сладошћу га напаја; те се тајне не схваћају, но се осећају. У тајнама божанских ствари није знање, што приводи к љубави, него ова к ономе; те отуда општа пословица отаца, да се у тајне религије не улази друкче, до ли кроз врата љубави. С друге стране онај, који у сумњи живи, увек је на муци и у тами, нема воље ни на што, или дрхће, или је зловољан, не љуби ни себе ни друге, јер љубав тражи сталност да у њој отпочине; сумња је моћ која пустоши, а вера је моћ, која ствара. О не, ви незнате каквом величанственом снагом испуњава и најслабије груди ова вера, која је толике победе и трофеје нагомилала за кратко време религији, када се је она усудила одупрети моћним и лукавим непријатељима својима; те је части, сласти

живота, па и сам живот за њу забацила. Отуда је најлепши и најплеменитији део њених поноса, баш повесница тих триумфа. Па зар ми, сретно потомство мученика и исповедника, да поричемо племенитост нашег постанка? Они проповедаху религију посред мука, а зар да се ми у окриљу мира ње одрекнемо? Они жртвовашу драговољно и живот свој, само да јој одаду поштовање; а ми зар да не жртвујемо баш ни један наш захтев? А имајући пред собом толике доказе, зар да напустимо и да не тежимо за оном каријером, коју су нам они са толиком славом створили? Не, то нигда бити неће! Ми ћемо се драговољно обратити и веровати религијозне истине, које су сувише узвишене да би могле бити човечанског порекла, сувише чисте, а да би могле потицати из нечистог врела, сувише су међусобом добро удешене, да буду ефекат чудних и супротних нагађања, сувише супротне нашим ћефовима, да буду изуми човечје политике, сувише важне да буду плод таштих спекулација, у кратко речено: сувише су достојне Бога, а да би могле бити дела човечја.

Вера је по речима Апостола, убеђење о ономе, чему се надамо и показивање онога што не видимо. Вера је, дакле, мати наде а нада је храна и балзам живота. Она одушевљава срца младића, она поткрепљује и јача жиле старачке. Младост трчи за својом заставом као на знак сјајних добити, а старост се заклања под сенку њених крила, као у прибежишту. Те док једни, спремни за напредак, живе са свим у будућности, други не живе ипак толико од прошлих успомена, но се заклањају за какову год сутрашњу утеху. Да, нада је храна и балзам живота, јер је она по себи племенита и разтељива као и љубав; она је: весела, ведра, триумфује у напред, подељује нашој доброћудности онај нагон и онај скок, који си на њезиним крилима поткрепљује лет. Из окриља будућности буди тисућу гласова који одговарају на разне начине зазивању и уздасима срца нашег; а као кћи маште облачи предмете само у оне облике у којима се показују наше тежње, те им у даљини придодаје неку моћ, искушава их и окружује неком неразговорном дражи, само да што боље намами наше погледе. А сада уклоните из срца човечјег наду, и шта ће бити од најплеменитијих афеката и највренијих подхвата? Сви

би уништени били. Надом се заносе девојане у жару љубави, њом се заноси ратар при труду и зноју лица а у очекивању жетве, њом се заноси трговац, државник, онај који се пребија по пољу и предсобљу, болесник са своје постеље, злочинац у мрачној тавници, па и онај што је на умору. Заиста је, дакле, пријатељица и милостива по човека ова нај-узвишенија религија, која, хотећи удовољити потребама беднога човештва, узвисује наду до врлине, те им тако отвара неко чудновато поље, неки извор високих утеха; поље чудновато на вечним врхунцима блаженог Јерусалима, неки извор узвишених утеха у рекама мира и струјама насладе; чуда и утехе такове красоте, која је једина кадра да задовољи ненаситимо око нашег домишљатог духа, и за које, сваки напор овог бедног живота постаје ништав, свака горчина слатка, сваки покушај мањи од награде. Ми свагда осећамо нејасну чежњу за нечим што је најбоље, но ми то не познајемо, али нам га религија указује и пружа. Ми осећамо горчину и презир сувише кратких граница, што са свих страна затварају наше биће, а религија нам пружа излаз из њих и пут к слободи и господству. Ми осећамо неки умор, немир и досаду од силних брига, које прогањају непрестано наш живот, а религија нам објављује покој и задовољство, које је са свим одељено од сваке неизвесности и досаде. Религија, право рећи, одговара оном вапају душе наше, који се у смртним грудима никад не стишава. Блажен је, вели она, сваки онај, који год своје наде у Господа полаже, Он му је сигурна потпора; узрастиће као дрво које се усади у крај реке, те са кореном упија влагу. Његово лишће ће се и за време суше дивно зеленити, неће закржљавити него ће достојна плода донети. У Тебе се само уздам Тебе призивам Господе, Ти си ме извадио из утробе, Ти си ме умирио на дојци матери моје, за Тобом пристајем од рођења, од утробе матери моје, Ти си Бог мој. Давно си поставио земљу и небеса су дела руку твојих. То ће проћи а Ти ћеш остати; све ће то као хаљина оветшати, као хаљину променићеш их и промениће се, али Ти си тај исти и године Твоје неће истећи. Они који се у човека уздају и у човечје ствари, сеју на песку, у воду бацају семе. Људска мудрост је нестална, подозрива, немирна, у ње није спасења. Но

ко би могао испричати таштину ваших нада, људи заробљеници тела и крви?! Богатство је неверан слуга, части су пролазан метеор, моћ је неки колос на земљаним ногама, уживања су неки цвет, који својим лишћем примамљује, но унутрашњим трњем боде. Године пролазе као бујица, живота нестаје као сенке. Страх и наде, жудње и кајања неизменично се сустижу као таласи бурнога мора, сад овде сад онде искоче, те узнемирују човека наносећ му превару, мучење, очај. Све се на земљи мења. И ми се мењамо заједно са свим стварима које нас окружују, те које или за нас нестају или ми за њих настајемо. А све нам то јасно говори, да су светска обећања лажна, прелазна и нестална. Човека заваравaju таште сабласти његове маште, он не мирује никад, тежећ да постигне оно што нема. Зар да онда не тражимо наш покој у Богу? Онај, који се ослања на људску помоћ, тај је као метљика у пустињи. Али ко је своје уздање у небо ставио, тај се на сигурно јамство обратио. Узађите на брдо Божје, у дворове вере, пак ћете се подићи као плодна маслина у дому Господњем. Јер око је Његово увек на онима, који се Његовој десници покоравaju. Он је спасење ономе, ко се само у Њега узда. У Тебе се уздаше оци наши, о велики Боже! и Ти си их избављао. Тебе призиваше и спасаваше се у Тебе се уздаше и не остајаше у срамоти! Тако се, ето из вере рађа нада, а вера и нада полстичу на љубав, о којој хоћу да говорим.

(Свршиће се)

Срби сликари.

IX. Григорије Јездимировић.

(1769. год.)

(Наставак.)

Јездимировић је био савременик и селанин Исајловићев.

Сем иконостаса чепинске цркве, који је у друштву са Исајловићем живописао, познато ми је, да је 1817. г. моловао на дасци с једне стране икону вазнесења Господња с друге пак тајну вечеру за олтарић на корошу осечке цркве. Кад је црквена општина осечка 1887. г. дала правити нов корош за своју цркву, поклонила је она стару дрвену ограду свога короша заједно са поменутиим иконама црквеној општини чепинској, која је те године та-

кођер оправљала своју цркву и зидала коронш, кога дотле није имала, те је потоња ту ограду за своју цркву прекројила. Тако се уз првашњи Јездимировићев рад у Чепинској цркви (иконостас) налази данас тамо и његов доцнији сликарски рад — ове две иконе из цркве осечке.

И Исајловић и Јездимировић били су доста вешти молери. Њихов колорит беше доста таман, но ипак не тако као Халковичев. Рекао бих, да су њих двојица моловали и иконостас тењске цркве.

У Даљу ће се још и данас јамачно наћи радова, који су потекли из кичица ових двају сликара. У Даљу сигурно и брени остаци њихови почивају. Свештеник даљски г. Душан Магарашевић ухватио би души места, кад би коју цртицу из живота и рада као и годину смрти њихове — у овом листу приопштио.

Х. Константин Грабован.

(1802. год.)

Константин је син сликара Јована (Јанка) Четиревића-Грабована. Родио се у Осеку 1761. год. Ако се је иоле уметнуо на оца, морао је бити вештак у живопису. Он је 1802. г. живописао икону на оном мраморном крсту, што га је за своје паре купио трговац осечки Емануил Лазаревић, и који је најпре стајао пред портном челом олтара, а после пренесен у гробље, где се и данас усред гробља налази. О сликарској вештини Константиновој не можемо овде судити, пошто је лим, на коме је икона та молована била, данас сасвим зарђао и поцрнио те и последњи траг икони нестао. У протоколу умрлих цркве осечке нема га, знак, да је ван Осека умро. Тешко да је био ожењен.

ХИ. Матеј Ненадовић, живописац.

(1824. год.)

О животу његову ништа ми није познато. Знано ми је из рачуна цркве осечке, да је 1824. г. сликао у Осеку два распетија за крст на Суватову и икону Успенија Богородичина и да је позлатио нову часну трапезу од мрамора. Пошто у цркви осечкој има више већих и мањих икона успенија Богородичина те не знам, коју је Матеј моловао, и пошто су иконе на

крсту суватовском већ толико пута после тога премоловане биле, то нисам у стању о сликарској вештини Матејевој ништа рећи.

ХП. Стеван Вујић.

(1830. год.)

Стеван Вујић моловао је 1830. год. у Осеку мраморни крст под Дравом, код кога се о Богојављењу водица свети. И о његовој сликарској вештини не могу ништа рећи, пошто је тај крст од год. 1830. овамо најмање бар једаред премолован. Потоњи пут премолован је у мом детињству — circa 1870. г. Данас су на њему видне још само главне прте. Све друго извукло је сунце и киша. Ако те прте потичу првобитно из кичице Вујићеве, онда се може рећи, да је он спадао у ред бољих сликара. Знаем, да и Осечани моловање крста нису каквом год тек сликару поверавали.

Стеван Вујић живео је у Печвару у Барањи. Јамачно, да је и сам Барањац био. Можда би о судбини овог живописца и о раду му коју више докучити и написати могао парох венески г. Светозар Бољарић, који аминистрира парохију печварску, или његов брат, окружни протопрезвитер мухачки г. Гаврило Бољарић?

ХИИ. Јован Станисављевић, живописац.

(1836. год.)

У рачунима цркве осечке забележено је, да је Јован 1836. г. моловао слику Успенија Богородичина за потребу црквену. Између многих икона Успенија, што се налазе у цркви осечкој, ко би данас могао одредити, која је његов уму — и рукотвор? О њему је укратко споменуто у преводу Пиковљеве књиге: „Срби у Угарској“ на стр. 376.

ХИВ. Мојсеј Војновић.

(1839. год.)

Мојсеј је 1839. год. премоловао неке иконе у цркви осечкој. Дабогме да се и о његову сликарском раду не може ништа позитивно рећи, јер кад бих и знао, које је иконе премоловао, опет не бих могао његову сликарску вештину оценити, јер премоловање је освежавање туђег посла. Даља судбина његова није ми позната.

XV. Јован (Јоца) Исајловић.

(1852. год.)

Живео је у Даљу. Ту се сигурно и родио. Год. 1852. моловао је Свету Тројицу на своду осечке цркве, а 1863. две целиваче иконе пред иконостасима у женској папери исте цркве (Христа Спаситеља и Богоматере). Већ тај рад његов приказује ми га као човека врло фина укуса, који је умео вешто владати кичицом. Био је љубитељ светлих боја, које је вешто знао поређати једну поред друге. Не бих рекао, да је то онај исти Јован Исајловић, који је 1796. год. моловао чепински иконостас. Био би већ престар за моловање. Него ће то можда бити син или други рођак његов. И о овом Јовану могао би коју више сазнати и написати г. Душан Магарашевић, свештеник даљски.

XVI. Петар Чортановачки.

(1855. год.)

Живео је у Новом Саду. Слушао сам, да је моловао иконостас војничке капелице у Петроварадину. Год. 1855. насликао је икону св. Јована Крститеља тадањем војничком капелану, доцније пароху и проти осечком пок. Лазару Поповићу, на којој се потписао: П.: Чортановач: по чему судим, да се звао Петар. Међутим неки људи, који га лично познаваху, вели ми, да му беше име Павле.

Но ја се бојим, да га не мешају можда са Симићем, који се Павлом звао. Ту икону св. Јована видео сам, и судећи по њој рекао бих, да није спадао баш међу прве сликаре. Та је икона сасвим обичан молерски рад, коме отсуствује и пропорција и поређаност боја. Радио је тамним бојама. Но свакако би желети било, да се и о њему и његовом раду која више рече. Не верујем, да нема ни данас на животу људи, који га поближе познаваху и по животу и по раду.

XVII. Павле Симић.

О њему је опширније писано у преводу Пико-вљеве књиге „Срби у Угарској“ на стр. 382. Спомињем само, да је сликао портре пок. проте Ср. Карловачког Павла Николића. Људи, који проту познаваху, веле, да је ванредно добро погођен. Си-

мић на том портрету није свога имена бојом исписао, него је негде у крају на свежој боји иглицом своје име исписао тако, да га само добро око може приметити.

XVIII. Јован Токалић.

(1875/6. год.)

Ако се добро сећам, био је родом из Шида. Беше то омален и слабуњав човек, ожењен а имао је нешто и фамилије. Приповедао ми је, где је занат учио, али се више не сећам: где и код кога. По слабобом послу његовом судим, да му је и мајстор био као и он. У моје ђачко доба 1875. и 1876. г. радио је у Осеку. Моловао је за многе наше куће иконе, а доста је радио и за околне цркве: Чепинску, тењску, допсинску, погановачку, но са врло мало вештине и знања. Радио је и портрета, која су имала мало сличности са лицима, с којих је снимао. Руси би таква сликара звали: „богомаз-ом“, а наш народ: „мајстор-мазалом? Ја му ипак овде име спомињем, јер је многе сиротне цркве у околици осечкој* за јефтин новац снабдео са иконама и слитијама. Међутим било је од њега још и много лошијих сликара.**

Осек.

Л. Богдановић.

* И Шидекој.

Ур.

** Један од најбољих сликара наших морао је бити *Константин Пантелић*. О њему, ето, ни г. Богдановић не чини ни помена. Сликао је иконостас цркве у Бачинци г. 1835., а по чувењу сликао је иконостас и цркве у Ст. Бановци на Дунаву.

Ур.

Саборски изборни ред од 1870/1
са црквенога гледишта.

IV.

Браниоци данашњег саборског изборног реда, побијајући напред изложено црквено становиште о неканоничности његова постанка, износе му на против законодавну компетенцију народно-црквеног сабора, по којој да је сабор у свом законодавном делокругу надлежан био г. 1870/1 предузети и извршити односну своју радњу и донети односне уредбе, па и саборски изборни ред, без икаквог обзира на упражњену митрополитску столицу и на Синод, пошто је сабор и у тој радњи своје законодавне власти потпуно самосталан и независан од Синода.

Самостална законодавна надлежност сабора и независност од Синода, истицана је већ на сабору 1864, у напред поменутом говору Милетићевом, у којем је казано и ово :

„Рецимо баш да Синоди не могу бити без митрополита, питам где стоји то, да наше црквено-просветне ствари не може решавати сам сабор, већ мора претходити и Синод? Зашто да чекамо на Синод, кад се и без њега на сабору решавати може, сме и мора. Ја држим да је повреда наше аутономије ако црквено-народне ствари морају најпре кроз Синод пролазити. Наша пак црквена аутономија основана је и на привилегијама нашим и на државном закону, којим се равноправност вероисповести истиче. Орган црквене аутономије наше није и не може бити никакво друго тело, већ народни сабор, у ком су сва три staleжа народна заступљена и клир и грађанство и војство.“¹

Ово резонавање Милетићево карактерисао је stante sessione архимандрит Герман Анђелић као: „Речи лепе, лепе, но голе, фразе китњасте, разлози и докази из воздуха црпљени.“²

Но држимо, да не ћемо погрешити ни ми, ако Милетићево то резонавање назовемо превременом експлозијом спреманых мисли и смерова Милетићевих, изражених у потоњим његовим предлозима за саборско устројство и „Основни народно-црквени закон“.³

Бујан у мислима, распасан у струји духа времена, фанатичан у агитацији, безобзиран у спровођењу својих мисли и смерова, а некоректан често и према овима, Милетић није могао да чека, него

¹ Народни Соборъ 1864. стр. 60.

² Ibid. стр. 69.

³ Потпуни наслов овог предлога гласио је: „Предлог за основни народно-црквени закон о црквено-народној управи патријаршије и митрополије српске“. Колико противности и некоректности, већ у наслову овог предлога. *Народно-црквени закон о црквено-народној управи!* У патријаршији, коју — немамо! А колико би имали да кажемо већ о §. 1., па тек о §. 2. тога предлога, који, и ако стоји под насловом I. „Област црквено-народне самоуправе у опште, почиње овако: „Област црквене самоуправе обавља у одношају према држави и другим верозаконима сву цркву, њено и унутрашње и спољашње устројство“...

се испраскао већ на сабору 1864. За тадање своје резонавање није имао позитивног основа: нити у привилегијама, нити у државном закону, нити у самом појму и карактеру аутономије, каква је тада постојала и каква је она de jure, de lege и de facto и данас, т. ј. *црквена*. У аутономном законодавству такође тога основа није могло бити, јер тога законодавства тада и не беше. Па ипак нам је Милетићево резонавање појмљиво, али само тако, ако Милетића од 1864. узмемо као претечу Милетићу од 1869, 1870 и доцније.

Но као што је са својим назорима био у заблуди доцнијих година, био је такав и 1864. Његови назови били су теорија теорије. Теорије о народном суверенитету и у цркви, где му места апсолутно није. Преданост Милетићева тежњи и смеру свом: да се сви црквено-народни послови и односи наши поставе на принципе репрезентативне системе, а сама црква потпуно и свестрано демократише на темељу конституционалне управе, — једини је веран, коректан и разумљив коментар Милетићевом праскању на сабору 1864. Но аргументација у том праскању изречених тврдња, била је, као што рекосмо, посве неоснована, „из воздуха црпљена“.

У доказ својих тврдња позвао се Милетић на привилегије. Позивање на привилегије, по којима да је сабор био орган црквене аутономије и да је била повреда те аутономије ако црквено-народне ствари морадоше тада кроз Синод пролазити, него да је сабор могао те ствари, разуме се све, уређивати и решавати независно од Синода, — све је то била проста фикција автора њезиног, а опсена за необавештене, које је требало за ту фикцију придобити, не би ли се она и ожиотворила.

Ево да изнесемо нешто из тих привилегија:

„Обећавамо вама свима предреченим народима и земљама, које су Нама као краљу Угарске правно подчињене и које ће се законито подчинити, задржавши **поглавито слободу, повластиче и права своје вероисповести**, (servata in primis religionis suae). А кад се турски јарам сбаци, све

ћемо у сталну форму и надлежни ред за будуће по жељи и на задовољство ваше довести, и повратити свакоме своје право (које?) и слободу вероисповести“... (libertate religionis).⁴

„А да би и ви узајамно благодот и сласт Наше владе и господства већ на самом прагу осетили, ваше молбе с прирођеном Нам благошћу одобравајући, милостиво смо закључили: Да по обичају Србаља источне цркве (Ut juxta orientalis ecclesiae consuetudinem) грчкога обреда и по пропису старога календара слободно обстојати можете, и да вам како до сада, тако и у напредак никоји црквени или мирски сталежи никакве досаде чинити не могу; и нека вам слободно буде, између себе, собственем влашћу, из србског народа и језика постављати себи архиепископа, кога ће црквени и мирски сталежи између себе бирати. И овај архиепископ нека има слободну власт располагати са свима источним црквама грчкога обреда, епископе посвећивати, свештенике по манастирима разрешивати, где буде нужно цркве собственем влашћу (propria facultate) зидати, по варошима и селима србске свештенике намештати; једном речи, како и до сада, да буде поглавар над црквама грчкога обреда и над општинством исте вероисповести, и да има власт њима располагати, собственем влашћу црквеном (et propria auctoritate ecclesiastica)... Даље црквеним сталежима, као архиепископу и епископима, монасима и свакога реда свештеницима грчкога обреда у манастирима и црквама нека остане власт располагати (propria facultas disponendi), тако, да нико у предеченим манастирима, црквама и резиденцијама вашим никаква пасиља чинити не може... нити да има ико од мирјана, осим Нас, над црквеним сталежом власт, кога затворити или заробити, него да архиепископ може такове од њега зависеће црквене људе, ако шта скриве, по праву црквеном или канонском казнити, (jure ecclesiastico seu canonico).⁵

„Да сви од архиепископа, као од своје

црквене главе, (tanquam capite suo ecclesiastico), како у духовним, тако и у мирским стварима зависе, благонаклоно оћемо и заповедамо“.⁵

„И нека овај архиепископ — као и до сада, грчког обреда црквама и исте вероисповести општинству предстателствује (praesesse valeat), и од собственог ауторитета црквеног... власти управленија ужива (ex propria auctoritate ecclesiastica facultate disponendi gaudeat).⁶

„Споменути архиепископ српски (Арсеније Чарнојевић) код Нашег Величанства у пристојној молбеници најпонижније моли, да би Ми, за боље одушевљење њихове службе, њихова пређашња права милостиво одржати, достојанство архиепископа и његово уважење (ауторитет), да може постављати епископе својега обреда, потврдити, даље епископима од свакога сметања слободну управу пастирскога звањаја допустити, најпосле целом народу слободно исповедање његовога обреда (episcopis porro imperturbatam pastoralis muneris administrationem permittere, toti denique populo liberam ubique sui ritus professionem) наново допустити, и у овоме обзиру у Нашу краљевску заштиту и обрану милостиво их примити благоизволели. Којих понизна молбеница кад нам је најпонижније представљена била, и кад смо у милостиво расуђење узели реченога народа србскога верне услуге, против обштега хришћанству непријатеља племенито принесене и обилном проливином крвљу засведочене... милостиво смо закључили: да и споменутом архиепископу старо достојанство и власт епископе својега обреда постављати (будући му ово по праву и по обичају истога његовога обреда припада), неповређена остане, (ut et memorato arhiepiscopo vetusta dignitas, et episcopos sui ritus promovendi facultas (siquidem ei de jure et more ejusdem ritus qui competeret integra maneat.), а имено часни Исаија Ђаковић и т. д. (остали епископи), да могу своја духовна звањаја без препреке одиравањати, кривце исправљати и за кривице казнити, штоле и при-

⁴ Радња Благовештенског сабора 1861. Издао Јован Ђорђевић. Привилегија од 6 априла 1690 стр. 189.

⁵ Ibid. стр. 192—195. Привилегија од 21 августа 1690.

⁵ Ibid. стр. 196—197. Привилегија од 20 августа 1691.

⁶ Черте живота народа србскогъ. Александеръ Стоичковић стр. 34. — Иста привилегија од 20 августа 1691.

ходе црквене, који им по обреду и старом обичају припадају примати и своју дужност одправљати; најпоследње и *сав народ* . . . да слободно управљање свога обреда и вероисповести, без икаквога страха и опасности (et populus denique . . . libero sui ritus et professionis exercitio, absque omni metu, periculo) . . .⁷

Тако привилегије у овом делу њиховом. Остављајући на страну политички део привилегија, оне дају и зајемчавају народу слободу вероисповести, слободу цркве, но у цркви признају власт искључиво јерархијску.

Право свестраног расислагања, управа, дисциплина, судство, све је то било у „собственој црквеној власти“ архиепископа, епископа и по њима овлашћених свештеника, „по праву црквеном или канонском и по старом обичају њихова обреда“, а без икаквог у томе учешћа световњака.

Привилегије су, дакле, признавале нашој цркви аутономију, а у цркви аутономију световњака или сабор народни као орган црквене аутономије и легислативну власт у цркви — привилегије нити знају, нити познају.

И зато би мудро било од наших агресивних световњака, да се никада у том погледу на привилегије не позивају. Привилегије и привилегијално доба никако није згодно земљиште за аргументацију агресивних световњачких претензија и прохтева у цркви. У привилегијама и у

⁷ Јован Ђорђевић: Привилегија од 4 марта 1695. стр. 200—206.

* Цитирајући привилегије пада нам на ум једна потреба наша. Привилегије су штампане, било у оригиналу са преводом, било само у преводу српском, у књигама разних писаца разнага садржаја. Нису штампане све, не целе, а нико не јамчи да су автентичне и у колико су штампане? Наше је мишљење, да би општој потреби задовољено било, кад би се све наше привилегије, царска решења, патенти, решкрипти и државни закони, који се нарочито нашег народа и цркве тичу, са односним преводима, штампали у званичном издању. То издање пак, да се повери једној комисији од више, способних за тај посао лица, а према природи и потреби тога посла. Сретно објављен, а без сумње радосно поздрављен тај посао, повукао би за собом отштампавање и других архивалија наших. А да је и ово отштампавање веома нужно, то ће признати сваки, који зна како мало себе знамо и познајемо. А то непознавање држимо да је велики узрок лутању нашем у народно-црквеном животу, понаособ у аутономном нам лавиринту.

њиховом добу све говори одлучно против тих претензија и прохтева, против целе „аутономне“ кампање наших световњака, која резултира у поништавању архиепископског авторитета, његове и епископске сопствене црквене власти, у поништавању апостолског карактера и јерархијског значаја у цркви, у разоравању цркве и поништавању њезине аутономије.

Из приведених привилегија јасно се види, да је и Милетићево позивање на привилегије „из воздуха припљено“, и да до год. 1864. наш сабор није постојао као орган аутономије, нити је могао шта радити и урадити о цркви и у цркви без Синода, јер аутономног законодавства црквеног изван Синода, а у сабору, није ни постојало. Сабор у привилегијалном добу није ни имао законодавну власт.

Напротив као непобитан факат постоји, да су сабори наши, осим избора митрополита-патријарха, били све до 1864. конзулативног саветујућег карактера, а не децизивног, одсудног.⁸

Кад је патријарх Рајачић 1842. молио, да се Србима дозволи народни конгрес због народних дела, одобрила је круна држање тога конгреса и превишњим решењем од 23. марта 1843. наложила је *угарској канцеларији*, да назначи предмете. Може ли бити мизерније независности сабора! Може ли бити мизерније *аутономије*! Од г. 1843. до 1847. угарска канцеларија није ни то учинила што јој је цар налагао.⁹

Несуђеном пак расправном сабору, што га је намеравао сазвати патријарх Рајачић, претходило је највише ручно писмо Његова Величанства, од 27. септембра 1860., управљено патријарху. Тим писмом наређује се патријарху, да се за време или после пројектованог Синода, *по старом обичају* састапе са епископима, те да заједнички расуде, који ће се предмети расправљати на конгресу, што ће се скорим састати.¹⁰

⁸ Die Berathungen des Congresses sind rein consultativer Natur. (Actenmäßige Darstellung der Verhältnisse der gr. n. u. Hierarchie in Oestereich pag. 50.)

⁹ Јован Ђорђевић, стр. 61.

¹⁰ Dass während, oder nach der projectirten Synodal-Versammlung dem Herkommen gemäss Sie (Patriarch) mit dem Bischöfen von Arad, Baes, Carlstadt, Ofen, Pakratz, Te-

Није било друкче ни са сабором 1864/5. у којем је Милетић отпочео своју теорију о сабору, „као органу аутономије и о повреди аутономије ако црквено-народне ствари морају најпре кроз Синод пролазити“. Највишим, наиме, декретом од 17. јула 1864., министар Шмерлинг „обзнањује епископима и клиру, као и свима последоватељима несједињенога обреда и целом народу илирском“: (с. ех.) „Кад се избор сврши и нови архиепископ и митролит највише потврђен и инсталиран буде, одма ће се Синод ради избора епископа на управу њене столице торжествовати. У дужност овог Синода спадаће даље предмети, који се целе источне цркве грчког несједињеног обреда у државама аустријским тиче, разсудити и предлоге *црквеним канонима довољно поткрепљене* Његовом освећеном Величанству поднети.“

„Док траје или кад се већ сврши Синод, епископи ће Арадски, Бачки, Горњо-Карловачки, Будимски, Пакрачки, Темишварски и Вршачки, под предсједателством митрополита, општим совјетовањем мисли своје изложити и мњенија своја о оним предметима највишем месту поднети, који ће у народном, по највишем на умрлог патријарха Јосифа Барона Рајачића отпуштеном ручном писму од 27. септембра 1860. што скорије сазвати се имајућем сабору у претрес узети.“¹¹

То исто наређује и највише ручно писмо од 13 августа 1864, упућено патријарху Маширевићу: „Ваља да се (патријарх) за трајања или после Синода са епископима оних дијецеза, за које разјаснителни решкрипт од 16 јуна 1779 закону важност има, сакупите и заједнички промислите, који ће се предмети на народном конгресу што ће се скорим сазвати, расправљати“.

Да законодавна радња сабора није била до г. 1864/5. независна од Синода, доказом је и писмена изјава, што ју је поднео патријарарх Самуило Маширевић сабору,

meswar, Werschetz-Karansebesch zusammentreten und in gemeinsame Erwägung ziehen werden, welche Gegenstände auf dem demnächst einzuberufenden Congress zu verhandeln seien.

¹¹ Народниѝ Соборъ 1864, стр. 1864.

у седници 4 марта 1865, а у којој изјави је изложено становиште Синода гледе синодског одношаја према сабору и радњи саборској.

Та изјава гласила је:

„Патријарх и епископи *седећи у сабору*, не сматрају себе као Синод, но као чланове сабора, по самом достојанству и звању свом. Они учествују као такви у расправљању предмета у круг делања саборског спадајућих и потпомажу сабор саветом и разлогом својим нарочито са гледишта канона и начела православне цркве. Сљедоватељно, кад сабор каноне и начела православне цркве при расправи и закључењима довољно уважи и у призрење узме, онда се разуме по себи таква закључења и они *уважавају*. Ако ли би сабор та начела из вида испустио, онда ће они *по праву и дужности, које им и црква и држава даје и налаже, у синоду та начела са црквенога гледишта свакојако заступати*“.¹²

Дакле, у овом последњем случају, да ће по праву и дужности својој, снагом своје највише власти у цркви и највишег старања о цркви, порадити, да закључци саборски не задобију санкцију и не постану закони. Историја доказује, да је глас Синода у том правцу подизан, увек био респектован као авторитативан и меродаван — пред државном влашћу.¹³ Само, што није увек био подизан! . . .

А кад је то тако било до 1864/5, а наиме, да су саборској расправи претходила мњења и предлози Синода, да су сабори само о овима могли расправљати, што и јесте једино коректно и са аутономијом цркве сагласно, а што би увек требало и да бива, док хоће да се црква црквом сматра; падаље, кад и то стоји, да је Синод у гореизложеном положају био према радњи сабора, т. ј. да је „против Veto

¹² *Стара Саборлија*; Доле образину г. др. Емилијане пл. Радићу! Панчево 1883. стр. 21. Ову изјаву патријарха Маширевића изнео је и *Ђура Вукићевић*, у својој књизи: Поглед на начелне основе наше народно-црквене аутономије у Новом Саду 1890. стр. 38., — али нетачно и окрњено, без последње њезине алинеје, те је за то и навео из ње нетачан и крњ закључак, да је, наиме, по томе синодском становишту епископат, односно Синод, „субординират сабору“ (стр. 42.)

¹³ То је признао и *Стари Саборлија*. (Ibid. стр. 48.

Синода сваки закључак сабора, (разуме се, гледе црквених ствари) одбијен, или на одобрителни предлог Синода од прејасне круне потврђен“, онда је сасвим очигледна неоснованост Милетићева резонавања на сабору 1864., којим је виндикувао сабору независност од Синода у решавању црквених ствари.

А да је неосновано било у том погледу позивање и на државни закон — сигурно на XX зак. чланак од 1848 — види се из текста тога законског чланка, у којем се тек спомиње сазив црквене скупштине (конгреса), и то по угарском министарству, без икаквог опредељења о њему као каквом органу наше црквене аутономије и каквој год његовој законодавној надлежности и независности од Синода.

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Патријарашки дар). Његова Светост, преузвишени господин патријарх *Георгије Бранковић* благоизволео је милостиво поделити црквеној општини у Даљу потпору од 1000 круна за оправак тамошњег црквеног торња.

(Његова Светост) преузвишени господин, патријарх *Георгије Бранковић*, благоизволео је ових дана у пратњи протосињела, професора Богословије дра *Георгија Летића*, посетити манастире Кувеждин, Шишатовач, Бешеново, Малу Ремегу, Јазак, Врдник и Хопово; уједно је г. др. Летић као члан и изасланик Архиепископске Конзисторије разрешио од духовне управе досадање, односно ову предао новопостављеним настојатељима у Кувеждину и Хопову.

(Школски Савет) држања сутра, у понедељак, своју седницу под председништвом Његове Светости преузвишенога господина патријарха *Гергија*.

(Призивање Св. Духа.) Призивање Св. Духа за слушаоце Богословског Училишта служено је у прошли четвртак у саборној Св. Николајевској цркви.

(Састанак после 25 година.) У прошли четвртак био је у Новом Саду састанак другова, који су се пре 25 година први уписали у „Нову Богословију“ г. 1875. Од 15 њих седам их је живих: Његово Високопреосвештенство господин епископ Бачки *Митрофан Шевић*, *Светозар Теодоровић* па-

рох у Ечки, *Лука Поповић* парох у Панчеву, *Атанасије Тошић* парох у Бежанији, *Вељко Вељков* парох у Грабовци, *Емил Степанов* парох у Тителу и *Јован Станковић* парох у Томашевцима.

Другови су се састали у хотелу „Јелисавета“, одакле су отишли високопреосвештеном г. епископу *Митрофану* на подворење, те били Његови гости.

(Изјава високопреосв. г. епископа *Лукијана*.)

Напред доносимо изјаву високопреосвештенога г. епископа Будимског *Лукијана Богдановића*, која потпуно оповргава неисправне вести, пронесене на основу неких Пештанских листова и по нашим листовима, те неоснованима доказује и неправедне осуде, које су ти листови поводом тих вести изразили над неслушаним високопреосвештеним г. епископом. У изјавама високопреосв. г. епископа штампанима у „Бранику“ и „Србобрану“ случајно је у препису изостао на дотичном месту пасус: „ишти сам заступао јединствену мађарску државу“, а који се пасус у нама послатој, но прошле суботе тек предвече стиглој, изјави налази, те је с њим и штампана изјава у данашњем броју.

(„Србобранове“ измишљотине.) „Србобран“ је пронашао за добро, да нам одговори на нашу белешку под горњим насловом у прошле броју овога листа. Остајући код својих измишљотина, завршио је одговор са накнадним коментаром о своје опомињању високопреосв. г. епископа Горњо-Карловачког на дужност верског васпитавања своје пастве. По томе коментару не би се имала та опомена тичати високопреосвештенога г. епископа него пароха Ј. Ш. у П. Добро, узимамо то на знање као исправак завршне алинеје у белешци „Србобрановој“ (бр. 178.), али одбијамо од себе да смо хтели „Србобрану“ ништо подметнути, што би га оптеретило. Та он и сам довољно терети душу своју подметањем другима. Последња алинеја односне „Србобранове“ белешке гласи: „Шта мисли епископ Михаилу, шта је потребније, да се дјеца знају Богу молити или измјена изборнога реда?!“ Из тих речи ми смо били присиљени извући само ону конзеквенцију, коју те речи дају. Ако је „Србобран“ друкче мислио а друкче казао, не можемо ми бити томе криви. Не можемо знати шта мисли, али знамо шта и како пише. Нека и пише како мисли — пак ће бити мир, а мира ми увек желимо. Али га ето неће „Србобран“! Он и после свога доказивања (бр. 182.), да није мислио опомињати високопреосв. г. епископа на дужност верског васпитавања своје пастве, ето у 185. броју већ и коре истога г. епископа, да се не стара да истреби зло назаренштине, којој се

www.azeka.rs стек појавио у околици Топуског и не знајући је ли, хоће ли и шта ће се у том погледу са надлежне стране учинити! Он и после нашег демантија остаје при својој *измишљотини* о некој „претњи каноничким последицама“, која да је учињена у окружници високопреосв. г. епископа *Михаила*. Остаје при тој измишљотини, јер да ју је црпао „из најпоузданијег извора“. Који је то извор? не казује. Можда из окружнице окружном протопрезвитеру Кирино-Глинском? Какву је овај окружницу добио, добили су је и други протопрезвитери, којих се тиче. Једна је и иста. Она је у верном препису и пред нама. У њој нема „Србобранове“ претње. Позива нас, да је штампашмо. Хоћемо, ал' је у реду да је штампа најпре „Србобран“, који је запоео полемику, као што је и 1897. штампашо, добротом и хонетношћу дотичних свештеника епископску окружницу о изборима.

Дакле, ми позивамо „Србобран“, да отштампа ту окружницу, па ако у њој стоји „под претњом каноничких последица“, „Српски Сион“ ће пасти на колена и молити га за опроштење. Ако то не учини, нека сам окарактерише свој поступак. А догле остајемо при својој тврдњи да је то „Србобранова“ измишљотина. Остајемо при свакој речи, коју о тој ствари написасмо.

„Србобран“ пати од мегаломаније... Он држи, да сме без зазора Епископа нападати и не саслуживши га, он да му сме јавно добацити, да врши „ординарну злоупотребу епископске власти“, а „Србобрану“ на то, у обрани враћена „ординарност“ његова, да значи: *Crimen laesae majestatis!* Место да се држи *предмета*, о којем је запоео полемику, он, у несташници противаргументата, слази на сасвим друге ствари и друго поље, поље личних нападаја и увреда, зар у конкуренцији са неким —р— у „Новом Времену“!

Оволико за сада.

(Признање погрешке и примерно кајање.) Познато је какву су сраму агитацију срдите немоћи потезали у своје време људи око бесрамног свога органа Новосадеког, против јубиларних овогодишњих светковина Његове Светости, патријарха *Георгија*. У муљ свога вртлога увукли су и два три црквена одбора и неколико лаковерних председника или одборника. Поверовавши заводљивим речима својих радикалских „патрона“, учинише људи, што не би смели учинити православни Срби, ни органи црквено-општинске управе. Огрешисе се о своју вереку дужност и о закон автономни. Туђој обести за љубав, себи на срамоту и зло. Надлежна автономна власт их је по дужности својој казнила, уверивши се о кри-

вици њиховој. Жао нам је било неких међу кажњенима, јер су кажњени са своје поведљивости, а због туђе обести и покварености. Жао нам их је, што не гледаше својим бистрим оком, него пођоше за туђим. Но можда и то мораде бити, а да буде добра школа за њих у будуће и за друге увек. И као да из те школе излазе већ неки поправљени. Неки већ признају своју погрешку и искрено се кају. Тако и треба да чине људи, који имају савести, страха пред Богом, стида пред људима, и љубави према себи. Тако већ чине неки из Лединаца извињујући се, да су „заведени по којекаквим светским пропагицама“. Покајала се и цела црквена скупштина у Крчедину. Искрено покајање и поправљање донеће и доброга плода.

На „крају обест“ Новосадеког памфлетског листа најбољи је одговор овај закључак Крчединске црквене општине држане 15. августа о. г.

Предмет V.

Председник Стеван Тучевић поднаша решење славног Архид. Административног Одбора од 24 маја (6 јуна) о. г. бр. АО. 480. 489. 542. 489/316 ex 1900, да се прочита.

На V. По прочитаном високом решењу једногласно прима се исто на знање, али ова црквена скупштина у данашњој својој седници увиђа, да је у послу прославе оглашене за Његову Светост нашег доброг архиепископа у заблуди била и да је председник као невичан и неучен човек на зло наведен.

С тога нада се ова црквена скупштина, да неће у погрешности бити, ако овај закључак свој овако донесе; да садањи председник Стеван Тучевић уток славном Архид. Адм. Одбору поднесе, у ком има разложити, да је на кривом путу био и то прето из незнања и несхваћања свога положаја.

Подједно моли целокупна скупштина ова, да би учињену погрешку, коју сада признаје, у опрост Славности узети и садањег председника на свем месту оставити изволно“.

(Назарени.) Као што јављају „Србобрану“, у Чемерници и по околини Топуског почео је да сеје семе назаренства некакав обућар Шваба. Он је од некуда недавно дошао у Топуско. *Римокатолит* је, па се поназаренио, задобио за назаренство свога калфу Србина, дао му пуцу врећу књига, и упутио га да одвраћа Србе од св. Православља, што по им прадедови у аманет оставише.

Упозоримо на то сву браћу свештенике и ми око Чемернице, Топуског и даље. Стражите и делајте!

(Књижевно Одељење Матице Српске) имало је у суботу 19. августа свој редовни састанак под

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Од предмета истичемо: Изјављено је саучешће Југословенској Академији на смрт председника јој Јосифа Торбара. --- За говор у спомен и славу Јовану Ђорђевићу умољен је председник друштвени. — За говор у спомен и славу дру Илији Огњановићу умољен је секретар друштвени. — Према оценама чланова Јована Грчића и Радивоја Врховца предложиће се скупштини, да се награди дело непознатог писца „По команди“ шаљива игра у три чина. — За почасне чланове Матице Српске на основу научних књижевних радова препоручује се главној скупштини: др. Оскар Ажбот професор славистике на будимпештанском свеучилишту, Лука Зима, проф. Велике Школе у пензији, Сима Матавуљ, књижевник у Београду. — За члана Књижевног Одељења препоручује се Сава Теодоровић, правосл. катихета на Земунској реалној гимназији. — Извештај библиотекара друштвеног о библиотеци Матичиној узима се на знање. — Извештај секретарев о питомцима Матичиним узима се на знање. — Подносе се скупштини кандидације на упражњена места из стипендијских задужбина Н. Димитријевића, П. Костића, В. Јагзовића, Ђ. и И. Брановачких.

Разне белешке.

(Исправак.) Из Плашкога добила смо овај исправак: „У 34. броју „Српскога Сиона“, страна 558., изашла је белешка једна, названа „Србобранове измишљотине“, гдје се летимце спомињу двије три замашне неистине, што их је „Србобран“ раструбио о преставци за измјену саборског изборног реда у Горњо-Карловачкој Дијецези.

Том је приликом речено и ово: „У том предмету не врши самовоље (разуије се високопреосвештени господин Епископ Михаило), него је изашао у сусрет жељи оних свештеника, које „Србобран“ назива народнима и свеснима“; а требало је да стоји: „Не врши високопреосвештени господин Епископ Михаило самовоље ни у чем, па ни у том предмету, него је врше баш напротив они исти свештеници, што их „Србобран“ назива народнима и свјеснима.“ Јер шта је него разуздана самовоља нереспектовање од тих хваљених свештеника оних закона и наредаба, што им их, не чија самовоља, већ њихова претпостављена духовна Власт наређује.

Молећи славно уредништво да горњи исправак уврсти, додајемо, да ће се кашње више и потање с неборивим доказима одговорити на све оно, што је „Србобран“ тако неистинито износио; и то не зато, што би оно одговора достојно било, него

истини за вољу. А то ће бити, чим ствар о преставци за измјену саборског изборног реда још у једном протопрезвитерату готова буде“.*

(Први хрватски католички конгрес). У присуству преузв. надбискупа Загребачког дра Јосипа Посиловића, те пресветле г. г. надбискупа Врхованског Шгадлера, бискупа Штросмајера из Ђакова, Ф. Накића из Сплета, Марчелића из Дубровника, Махњића из Крка, Мауровића из Сења, Воршака из Ђакова, Дроздобецког из Крижеваца и Јеглића из Љубљане, отворен је био 21 августа (3 септембра) о. г. „први хрватски католички конгрес“ у Загребу. Одмах су донесене две резолуције:

„I. Хрвати католици сакупљени на првом католичком састанку тврдо уверени, како је св. Оцу папи као глави католичке цркве потребан само њему припадајући териториј, да буде као потпуни суверен могао неодвисно и без сваке запреке вршити своју апостолеку службу, изјављују, да од свога уверења ни у напредак одустати не ће, молећи и Свевишњега, да Он то ускори.

II. Захваљујући господину Богу и св. Столици, што је Хрватима већ у давнини дано те у најновије доба окружницом „Grande munus“ и одлуком св. збора за обреде од 22 августа 1900 призната повластица, да могу службу Божју обављати у свом старословенском језику и старословенском писму, први хрватски католички састанак држи, да је ова повластица, наполе у данашње доба веома нужна и по веру и по цркву међу Хрватима, те с тога изјављује врућу жељу и поуздану наду, да ће се тај драгоцен аманет добротом свете Столице не само уздржати него и проширити“.

О овоме конгресу, као већ и о првим двома резолуцијама његовим могло би се много и белог и црног рећи. Нас се прва резолуција не тиче никак, тим мање, што је она један можда и највећи *prim desiderium* у деветнаестом веку, карактеристичан за оданост римокатолика њиховој св. столици, али карактеристичан и за претеизије римокатолицизма. Није наше испитивати, да ли је он формулисан у I резолуцији конгреској зато, да буде препорука II резолуцији, или је и II резолуција донесена зато, да њезино остварење, „наполе у данашње доба“, послужи каквој год претеизији римокатолицизма, и. пр. пропаганди међу православнима. Ако је први случај, добро. То би била само ствар мудре тактике браће Хрвата, да дођу до жељеног

* Погрешка, која се овим исправком исправља, догодила се кривицом нетачно саопштеног нам извешћа, на основу кога смо односну белешку донели. Ур.

богослужења на свом старославенском језику и плему, чијој љубави према којем се имамо разлога и ми само радовати. Но ако би био онај други случај, т. ј. да то старословенско писмо и језик има да послужи као средство за цели пропаганде, на жељену по некима штету Православља, онда ће, ако Бог да, и та жеља бити и остати — *pium desiderium*.

О конгресу Загребачком још не ћемо суда изрицати, и ако се он већ са разних страна просуђивао, само не са оне, која је у њему најактуалнија, а спада и у наш рајон. По нашем мишљењу тај конгрес је преакција против евентуалних црквено-политичких рефорама, а кад ове и не би изашле на позорницу, свакако је акција и против допашања законског предлога о уређењу интерконфесионалних одношаја у краљевинама Хрватској и Славонији. Да су конгресу пред очима и у програму његове акције против евентуалне црквено-политичке реформе, довољно је учити енунцијацију преузвишеног г. надбискупа Загребачког о „против-хришћанском духу у државама и о женидби, како ју Бог заповеда“. Акцију конгреса против интерконфесионалног закона познаћемо можда брзо.

(Г. Глиша Војновић) вредни и врли досадањи управитељ српске школе у Вуковару, а већ дуже време придељен кр. жупанијској области Вуковарској, постао је кр. жупанијским надзорником код исте жупанијске области, што у име напретка школског у жупанији Сремској можемо само радошћу поздравити.

Нове књиге.

Хришћански катихизис православне цркве за средње школе. Саставио *Михаило Миловановић* јеромонах, гимн. катихета. Ср. Карловци. Српска Манастирска Штампарија. 1900. стр. 92., цена 80 потура. Ова је књига одлуком Светог Архиепископског Синода Митрополије Карловачке од 29 марта (10 априла) 1899 бр. М. 175., Син. 25. одобрено за школску књигу на средњим заводима.

Наука о богослужењу православне цркве или Православна Литургија за ученике средњих школа. Саставио *Александар Живановић*, правосл. свећеник, кр. проф. и катихета на средњим школама у Осјеку. У Ср. Карловцима издање и штампа Српске Манастирске Штампарије 1900. стр. 115., цена 1 круна и 20 потура. Одлуком Св. Архиепископског Синода Митрополије Карловачке од 29 марта (10 априла) 1899 бр. М. 175., Син. 25 одобрена је и ова књига за уџбеник на на средњим заводима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. Е. 1281 I. 176 ex 1900.

133 1—3

СТЕЧАЈ

На упражњену парохију IV. односно V. класе у Добрици.

Компетенти нека своје правилно инструкисане молбе путем претпостављених им власти овој конзисторији до 1. (14.) октобра о. г. incl. поднесу.

Епархијска Конзисторија Вршачка

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 132 1—1

На основу закључка скупштинске седнице од 1. (14) августа 1900 бр. зап. 6 и по одобрењу сл. Архид. админ. одбора од 7. (20.) августа 1900 бр. А.О. 516 ex 1900 расписује се јавна дражба на мањак ради чишћења и поправака иконостаса у срп. прав. цркви у Лединци.

Искљична цена по предрачуну гласи 1200 кр. Дражба ће се одржати у недаљу 3. (16.) септембра 1900 год. у 3 сата после подне. Дражбодатељи су дужни 10% јамчевине положити а подузетник који посао на себе прими дужан је платити 3% за нацрт и предрачун.

У Лединци 18. (31.) августа 1900.

Стеван Антонијевић Милан Јестић

перовоја

председник

МНО. 81. ex. 1900.

125 2—3

СТЕЧАЈ

Услед смрти Катце Поповићеве, одличне учитељице у шесторазредној мешовитој српској вероисповедној основној школи у селишту Источна Градина у Сомбору, остало је учитељско место упражњено; на које се овим стечај расписује.

Плата је 300 круна (ту је урачуната и награда за држање повторне школе) стан и огрев у природи.

Сви они учитељи и учитељице, који желе изабрани бити на ово упражњено учитељско место, нека изволе своје молбе са прилозима поднети потписаном председнику школ. Одбора најдоцније до 30. августа (12. септембра) 1900 године.

Из седнице срп. прав. Месног Школског Одбора у Сомбору, држане 10. (23.) августа 1900. године.

Сима Манојловић. Др. Ст. Поповић.

Перовоја.

Председник.

ЕШО бр. 536/през. ех 1900.

126 2-2

СТЕЧАЈ

Стечај на упражњено учитељско место у Динашу (близу Темишвара) са платом 800 круна, за држање редовне пофторне школе 4 ланца ораће земље, за економску пофторну школу 80 круна, у име огрева 80 круна, са прописаним станом и паушалом, и са прописаном петогодишњом доплатом од 100 круна.

Дужности прописане; инструисане молбенице нека се пошаљу потписаном одбору до 6 септембра по новом кал:

Епархијски Школски Одбор у Темишвару две 10/23 августа 1900.

Никанор с. р.
епиекоп.

Упутством Н. В. г. епископа.

Ђ. Поповић.

З. Еп. Шк. реф.

Ад. бр. 7. ех 1900.

127 2-2

СТЕЧАЈ

На срп. вероисповедној женској школи, упражњено је учитељицино место у Срп. Чанаду (Toronto) на које се овим стечај расписује.

Са истим местом скопчанаје ова годишња плата:

1. У готовом новцу	600. круна.
2. За пофторну школу	80. " "
3. За Огрев	40. " "
4. За Стан епштету	100. " "
5. За Паушал	8. " "

Која буде изабрата учитељица дужна ће бити децу у женској радњи обучавати, и сви VI. разреда у женској школи предавати.

Осим те плате уживаће у своје време и петогодишње доплатке.

Компетирати могу само оспособљене учитељице.

Плату добија учитељица у месечним оброцима у напред.

Рок стечају 27. Август (9 септем.) 1900.

Из седнице цркв. школ. главне скупштине држане у Срп. Чанаду 23. Јула (5. Авг.) 1900.

Александар Зарић

председник цркв. шк. општине.

СТЕЧАЈ 128 2-2

Оставком г. Милана Ноароша учитеља, расписује се стечај.

Плата је учитеља: 1000 круна, 10 круна у име паушала, два фата сламе, два јутра земље на коју терете плаћа, слободан стан са баштом 80 круна за пофторну школу, када на њега ред

дође и петогодишњи доплатак од 100 круна годишње.

Плату из полит. благајне примаће. Учитељ је дужан у школи предавати школ. уредбом прописано у цркви појати и оспособљење мађарског језика доказати.

Рок стечају и дан избора је: 8/21. Септембар о. г.

Из седнице срп. прав. школ. одбора Карловског, држане 2/15 августа 1900.

Омер Попов

председник школ. одбора

СТЕЧАЈ 131 2-2

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место у Бач-Фелдварцу, са следећом платом:

1. У име редовне плате 720 круна, за пофторну школу 80 круна, што ће се у месечним ратама из благајне политичне општине примати;
2. у име станарине 200 кр.;
3. за огрев — свој и школски — 100 кр.;
4. за чишћење школе 60 кр.;
5. за писаћи прибор 23 кр.;

(У изгледу је, да ће новоизабрани учитељ, приликом поделе општинског пашњака, добити 3-4 јутра земље.)

Дужности су законом прописане, осим тога недељом и празником у цркви појати.

Првенство имају, који се лично пријаве.

Рок стечају је 10. (23.) септембра о. г.

Из седнице Школског Одбора, држане у Фелдфарцу 13. (26.) августа 1900.

Душан Гуцуња
перовођа.

Стеван Кирић
председник.

СТЕЧАЈ 130 2-3

На упражњено учитељско место I. и II. разр. срп. осн. мешовите школе у Лалићу овим се расписује стечај.

Плата је учитељу 800 круна; а у име огрева 40 круна; слободан стан са две собе, кухиње, јеловника и подрума и врт од 400□ хвати ван села а од погребца где позван буде 1 круна. Дужности су прописане школском уредбом.

Добро устројене молбенице имају се упутити потписаном Школском Одбору најдаље до Мале Госпојине ког ће се дана и избор обавити.

Из седнице Школ. Одбора држане 15. августа 1900.

Школски Одбор.

ДРУГИ ОГЛАСИ

АНДРИЈА БАЛАШИЋ
КРОЈАЧ

СВЕШТЕНИЧКОГА, ЦИВИЛНОГА И ВОЈНИЧКОГА ОДЕЛА

НОВИ САД, — ЋУРЧИНСКА УЛИЦА, БРОЈ 29. — НОВИ САД.

ВЕЛИКА РАДИОНИЦА, ОД ПОТПУНО САВРШЕНОГА СТРУЧЊАКА.

Нуз моју досадању радњу, примио сам од госпође Васиљевске, свештеничнога одела радионицу, и исту сам спојио са мојом радњом.

Јамчим свакоме од г. свештеника да је моја израда ванредна. Нисам досада жалио велика труда да себе потпуно усавршим у *кроју и изради* свештеничнога одела, — исто сам тако и материјалне жртве поднео, само да горе наведено постигнем.

Стојим у свези и повлачим робу **ИЗ ПРВИХ ТВОРНИЦА (ФАБРИКА)** и то: ванредна Дублина (немачка роба), Адрије, Гамгарна, Листера чиста и пикетирана, Палм-стона, Токина, Первијена.

СВУ РОБУ ПОВЛАЧИМ ЗА ГОТОВ НОВАЦ. и у стању сам са ванредним добром робом и јефтиним ценама пречасну г. свештенике послужити.

Молим за поштоване посете и наруџбине, а стојим пречасној г. свештеницима на услузи и свако писмено обавешћење дати.

Са особитим поштовањем

134 1-12

АНДРИЈА БАЛАШИЋ свештеничног одела кројач.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона, која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Дале препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно етојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом татаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В.Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филтра.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарнице у Ср. Карловцима. — 399.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS